

Баль гісторыі

Чамусьці так хочацца звязаць усе гэтыя рэчы: днямі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылася прэзентацыя ўнікальнага выдання “Беларускай энцыклапедыі” “Радзівілы. Альбом партрэтаў XVIII—XIX стагоддзяў” з удзелам сённяшніх нашчадкаў славітага магнацкага роду; крыху раней у Выдавецтве Беларускага экзархата з благаславення Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта выйшла шыкоўная кніга “Грунвальдская бітва”; у Рэспубліканскай мастацкай галерэі “Палац

К. Радзівіл Пярун. Гравюра з альбома “Выявы роду князёў Радзівілаў”. Нясвіж, 1758.

мастацтва” праходзіць, бадай, самая грандыёзная за апошнія дзесяцігоддзі выстава на гістарычную тэматыку “Грунвальд”; учора ў краіне пачаўся нацыянальны тыдзень памяці Уладзіміра Караткевіча. Адказ на пытанне, чаму хочацца звязаць гэтыя факты і з’явы, вельмі просты. Іх звязвае сама гісторыя... Можна нават скласці ланцужок: Грунвальд — Радзівілы — Караткевіч. Менавіта адразу пасля Грунвальда на палі-

М. Радзівіл Руды. Гравюра з альбома “Выявы роду князёў Радзівілаў”. Нясвіж, 1758.

бом Альжбэты, што стане лагічным працягам альбома з партрэтамі.

Значыць, баль гісторыі працягваецца. Прайсці міма проста немагчыма.

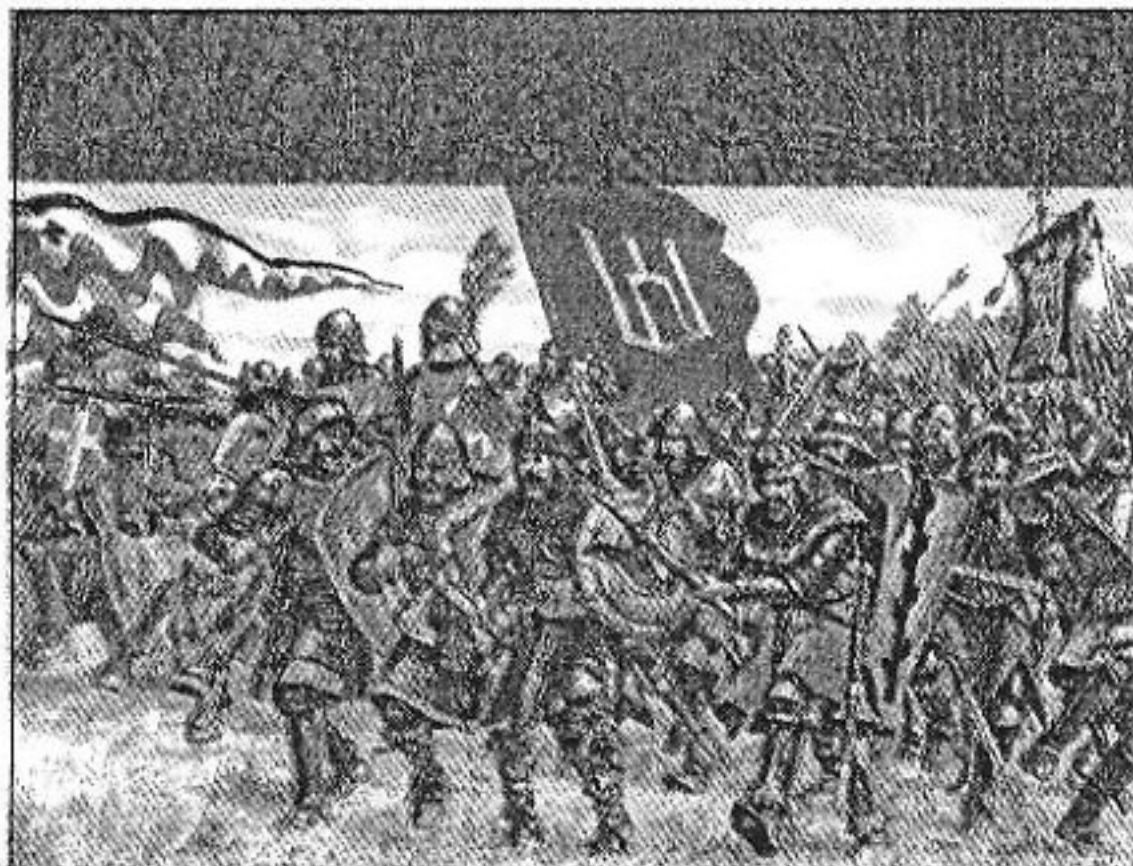
Што ж тычыцца “Грунвальдскай бітвы” Аляксандра Вялько і Міхаіла Марціновіча, то гэтая кніга стаіць у адным шэрагу з сёлетнімі выданнямі, прымеркаванымі да 600-гадовага юбілею славітай падзеі беларускай мінуўшчыны. Праўда, шараговай кнігу ніяк не назавеш. Яе галоўная адметнасць — вялікае мноства рэканструкцый і ілюстрацый ад Яна Матэйкі да Арлена Кашкурэвіча. Картасхемы выкананы Аляксандрам Вялько на аснове нямецкіх і польскіх карт XIX — пачатку XX стагоддзя.

Выданне з поўным на тое правам можна назваць падручнікам па грунвальдазнаўстве. Яно і структурна складаецца, як падручнік, з асобных раздзелаў, прысвечаных тым ці іншым падзеям, дзяржаўным

тычную, ваенную і культурную арэну Еўропы выйшлі Радзівілы, а не было б іх і Вялікага Княства Літоўскага, наўрад ці быў бы Караткевіч, пясняр мяча і ружы.

Князь Мацей Радзівіл, які завітаў на прэзентацыю альбома з партрэтамі сваіх продкаў у Мінск, успомніў, што ў 1988 годзе яго проста нахабна выгналі з санаторыя ў Нясвіжскім замку. А сёння ён гатовы сам парупіцца пра тое, каб у Беларусь былі прывезены новыя радзівілаўскія артэфакты і каб з гэтых прадметаў была наладжана экспазіцыя ў сценах фамільнага замка. Балазе ўжо не трэба хвалявацца аб нейкіх перашкодах з беларускага боку. Эксклюзіўнае выданне прадстаўнічага класа “Радзівілы. Альбом партрэтаў XVIII—XIX стагоддзяў”, якое выйшла ў Беларускім дзяржаўным выдавецтве на аснове матэрыялаў Каралеўскага замка Варшавы, нацыянальных музеяў Кракава, Нацыянальнага мастацкага музея Літвы і іншых збораў, — лепшая гарантыя таго, што “радзівілаўскія” сувязі паміж Польшчай, Літвой і Беларуссю будуць паспяхова развівацца і надалей.

Асабліва ўражвае, як скрупулёзна ачыненыя выдаўцы паставіліся да выдання альбома. Спецыяльную акварэльную паперу, цёплую на дотык, з вадзянымі знакамі (а менавіта такая найбольш набліжана па сваёй якасці да паперы арыгінальнага альбома 1758 года, які захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі), давялося чакаць ажно паўгода з Санкт-Пецярбурга, дзе яе выпускаюць. Гістарычныя каментарыі і біяграфіі ахопліваюць ажно 165 прадстаўнікоў 17 пакаленняў Радзівілаў! Але і гэта яшчэ не ўсё. Як паведаміла на прэзентацыі выдання дырэктар “Беларускай энцыклапедыі імя Петруся Броўкі” Таццяна Бялова, у планах выдавецтва — выдаць асобную энцыклапедыю Радзівілаў і так званы прыватны аль-

Александр ВЕЛЬКО
Міхал МАРТИНОВИЧ

ГРУНВАЛЬДСКАЯ БИТВА

утварэнням і людзям, звязаным з бітвай пад Грунвальдам: “Экспансія крыжакоў”, “Вялікае Княства Літоўскае”, “Каралеўства Польскае”, “Вялікі князь Вітаўт”, “Кароль Ягайла”, “Набегі крыжакоў”, “Лівонскі ордэн”, “Тэўтонскі ордэн”, “Вялікі магістр Ульрых фон Юнгінген”, “Марыенбург (Мальбарк)”, “Супрацьстаянне”, “Падрыхтоўка да вайны”, “Збор ордэнскага войска”, “Напярэдадні бітвы”, “Падзенне Гільгенбурга”, “Герольды”, “Пачатак бітвы”, “Вынікі бітвы” і інш. — гэтакае вялікае падарожжа па часе і прасторы, дзе вырашаўся наш лёс. У апошнім раздзеле “Памяць пра бітву” чытаем важнае: “Сёння, праз шэсць стагоддзяў пасля лёсавызначальнай бітвы, успамінаючы пра падзеі мінулых дзён, мы аддаём нашым продкам і папярэднікам даніну ўдзячнай памяці, з радасцю пераконваючыся, што шматвекавы летапіс нашага гістарычнага быцця не перарваўся, а бачна прысутнічае ў цяперашнім часе”.

Мікола ЧЭМЕР.

ISSN 1994-9146

